

ASEMAN PUISTO JA PIHAT

Asema-alueiden hoito-ohje

Asemapuiston radansuuntainen pitkänomainen linjakkuus korostuu erityisesti eduspuistossa: asemalaiturin reunakiveys, pensas- ja puuaidat, hiekoitettu käytävä ja nurmikon suora reunuslinja. Kuva Porin vanhalta asemalta 1900-luvun alusta. M. L. Carstens, Museovirasto.

Asemapuisto on kaikille suomalaisille tuttu: sen komeat havupuut kertovat jo kauas missä asema sijaitsee, sen lehtevät lehmukset ovat tarjonneet suojaa junan lähtöä tai tuloa odottelevalle, ja sen kuusi- tai orapihlaja-aidat ovat rajanneet rautatieläisten pihvoja. Puisto on antanut asemalle oman rautatieläisen luonteen, vaikka se samalla onkin mukautunut paikallisiin oloihin.

Asemapuisto suunniteltiin ja rakennettiin yleensä samanaikaisesti tai pian aseman valmistumisen jälkeen. Kaupunkeja lukuun ottamatta suomalainen asema sijaitsi useimmiten keskellä metsää tai peltomaisemaa ja asemataajama kasvoi sen ympärille. Asema-alue oli sen vuoksi usein rakennusten valmistuttua vielä avoin. Kesti vuosikymmenen tai pari ennen kuin istutetut puut olivat varttuneet riittävästi luomaan vehreyttä. Muilla istutuksilla kuten pensailta, perennoilla ja kesäkukilla luotiin viihtyisyyttä nopeammin.

Asemapuistojen hoito oli keskitettyä ja sen vuoksi johdonmukaista ja yhtenäistä eri puolilla Suomea. Rautatieliikenteen suurten muutosten vuoksi tämä perinne on katkennut ja vastuu asema-alueiden hoidosta ja puiston tulevaisuudesta jakautunut monelle eri taholle.

Tämä vihko on tarkoitettu avuksi asema-alueen eri osien, erityisesti asemapuiston, hoidossa. Toimenpiteet tähtäävät alueen perinteisen, rautatieliikenteen myötä syntyneen ilmeen ja puistokulttuurin säilyttämiseen. Ohjeiden toivotaan tukevan pyrkimyksiä vaalia asema-alueen jatkuvuutta rautatiepuistona, on kyse sitten kaavamuutoksesta, puiston hoidosta tai pihan istutuksista.

Alueiden suojelu toteutuu ensi sijaisesti asemakaavalla. Suojelumääräyksistä ja hoitotavoitteista saa tietoa kunnasta.

Komea puusto on asemapuiston parhaiten säilynyt ominaisuus. Kuva on Kauniaisten asemalaiturilta. Mirkka Niemi 2004.

VIESTI MENNEISYYDESTÄ

Asema-alueet kertovat rautatieliikenteen historiasta. Niiden suuri kulttuurihistoriallinen arvo on lähes 150 vuotta jatkuneen, kaikille elämänaloille vaikutuksensa ulottaneen liikennemuodon toiminnallisen kehityksen välittämisessä jälkipolville.

Asemapuiston ja -alueen merkitystä voidaan tarkastella useista eri näkökulmista:

- syntynyt merkittävän liikennemuodon toiminnallisena ympäristönä
- usein paikkakunnan ensimmäinen julkinen puisto
- suunniteltu keskusjohtoisesti, lopputulos on laadukas ja kestävä
- suunnittelijoina ammatti-ihmisiä, joiden työssä ovat kuvastuneet oman ajan ihanteet
- esteettinen ja puistosuunnittelun historiaan liittyvä laatu
- monen ikäisiä kerroksia ja osia, jota laitoksen oma perinne - rautatieläisyys - yhdistää kokonaisuudeksi
- esimerkki ympäristölle, mm. uusien kasvilajikkeiden levittäjänä

Näitä piirteitä löytyy kaikilta asema-alueilta. Toisissa kokonaisuus on säilynyt paremmin ja yhtenäisempänä, toisissa perusluonne on jo hajoamassa.

ASEMAPUISTO - ENSIMMÄISIÄ JULKISIA PUISTOJA MAASSAMME

Rautateiden puutarha- ja puistokulttuuri sai alkunsa pian ensimmäisen rautatien valmistuttua. Ensimmäinen ylipuutarhuri aloitti vuonna 1873 eli kymmenisen vuotta Hämeenlinnan radan valmistumisen jälkeen. Keskuspuutarha ja taimisto perustettiin Hyvinkäälle, ja siirrettiin sieltä 1960-luvulla Nuppulinnaan. Toiminta lopetettiin 1990-luvulla.

Puutarhurit olivat saaneet peruskoulutuksensa Suomessa, mutta useimmat heistä matkustelivat Euroopassa saamassa lisäoppia. 1900-luvun taitteesta säilyneet puistosuunnitelmat kertovat suuresta ammattitaidosta ja pyrkimyksistä soveltaa puutarhataiteen yleisiä suuntauksia asema-alueiden tarpeisiin.

Rataverkoston laajentuessa ylipuutarhuri sai avukseen piiripuutarhureita, joita oli parhaimmillaan neljällä puutarhatoimialueella Nuppulinna, Kuopiossa, Oulussa ja Tampereella. Taimistoja oli Nuppulinna lisäksi Kou-

Ylipuutarhurit

Grönholm, Rudolf Johannes (1846-96)
1870-71 Ranskassa Rotschildin Ferrière-linnassa
1870-71 palkittiin Wienin maailmannäyttelyssä
ylipuutarhuri 1873-1891

Nykopp, Otto Wilhelm (1863-1935)
vuodesta 1888 puutarhurina Oulun ja Vaasan radoilla
ylipuutarhuri 1891-1928

Hellemaa, Aarno (1891-1976)
ylipuutarhuri 1928-1937

Jokela, Kaarlo (1906-1973)
ylipuutarhuri 1937-1971

Vierikko, Pentti (1933-)
ylipuutarhuri 1971-90

Aseman puisto ja pihat

volassa, Seinäjoella, Kuopiossa ja Oulussa. Piirit hoitivat alueelleen kuuluneiden asemien puistot ja istutukset. Rautatieläiset saivat ostaa taimia ja sen vuoksi myös asuinpihojen lajisto oli yhtenäinen ja heijasti tässäkin suhteessa rautatieläisyyttä.

Suomalainen asema-alue on ollut edustava pienoisyhdyskunta sekä rakennustensa että puisto- ja puutarhakulttuurinsa vuoksi. Aikoinaan on todettu, että Suomessa erämaa-asemiakin on ympäröity puutarhalaitteilla ja kaikkein pienintäkin rautatieasemaa ympäröi puutarha, mille ei löydy vastinetta muualla maailmassa.

Suomessa radat rakennettiin lähes poikkeuksetta valtion toimesta ja määrärahoihin, ja Valtionrautatiet tarjosi asunnot työntekijöilleen. Näin syntyi "asemakylä", joka erottuu omaksi alueekseen kaikkialla Suomessa tyyppitalojensa ja istutustensa vuoksi. Suomalaiselle asema-alueelle ei löydy vertaa muualla Euroopassa, missä radat rakennettiin enimmäkseen yksityisellä rahoituksella eikä asuinalueita siten syntyneet.

Rautatie täydensi järvi liikennettä palvelevien kanavien verkostoa eikä ole sattuma, että asemapuisto muistutti aluksi suuresti kanavasulkujen istutuksia. Julkisten laitteiden puutarhat ja istutukset ovat poikkeuksellisen tärkeitä suomalaisen puutarhataiteen historiassa, koska yksityinen puutarhakulttuuri on ollut vaatimatonta muuhun Eurooppaan verrattuna.

Nykyisten pintakerrosten alta voi edelleen löytyä vanhaa mukulakiveystä. Pulsan asemalla Pietarin radalla oli asemalaiturilla vielä 1970-luvulla kiveyksen lisäksi puukate ja vaihde-laatikot. Sirkka Valanto 1974, MV/RHO.

Imatran vanhalla asemalla näkyvät eduspuiston pallopuut ja penkit sekä taustalla yleisökäymälän takana puiston puuryhmä. Postikortti 1900-luvun alusta. Museovirasto.

Ryhtiä ja täsmällisyyttä puistoon luovat suorat linjat ja hoidetut reuna-alueet. Kuvassa näkyy monesta paikasta jo purettu asemalaiturin reunakiveys ja lehmusrivi. Siilinjärvi, Sirkka Valanto 1974, Museovirasto/RHO.

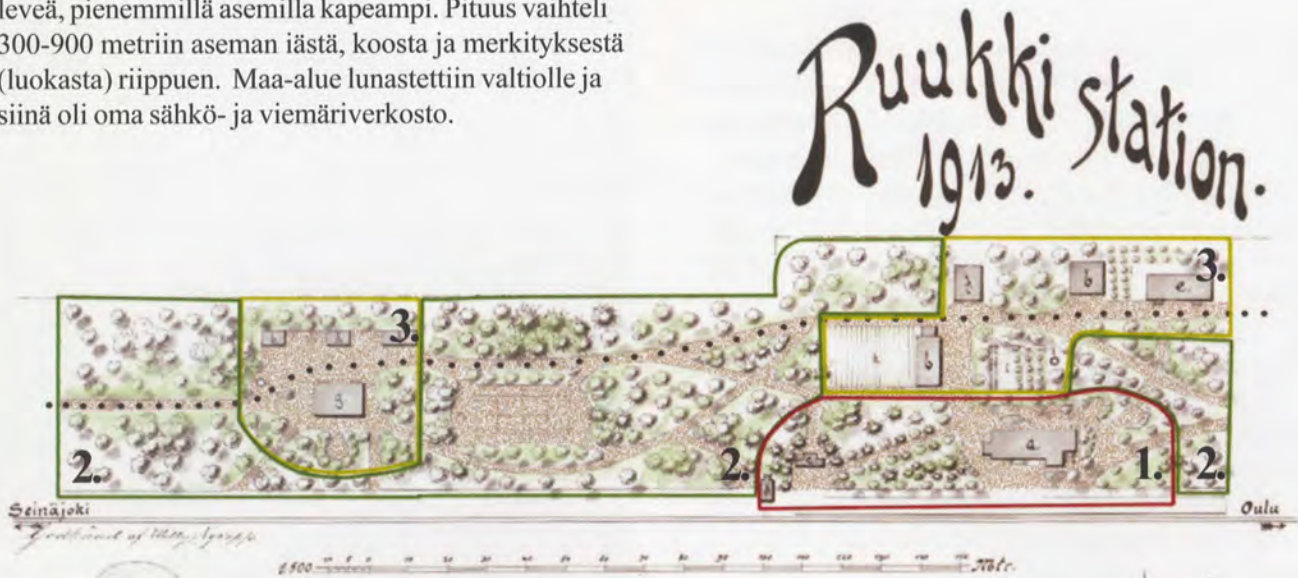
Jatkuvan hoidon päättymisen ja katkos rakennusten käytössä johtavat käytävien nurmettumiseen ja puiston umpeenkasvamiseen. Isonkyrön asema 2002. RHK/Paula Hurme.

TOIMINTAMÄÄRÄÄ LUONTEEN

Asemalle varattiin radan varresta pitkänomainen alue, jonne sijoitettiin rautatien eri toiminnot: henkilöliikenteen rakennukset ja alue (asemarakennus ja asemapuisto), tavaraliikenteen alue (makasiinit, lastauslaituri ja pysäköinti), liikennevälineiden huollon alue (veturitalli, vesitorni, pumppuasema, konepaja, polttoainetarasto ym) sekä asuinalue (eri ammattiryhmien tyyppitalot ja talousrakennukset).

Alue oli pääte- ja risteysasemilla vähintään 100-120 m leveä, pienemmillä asemilla kapeampi. Pituus vaihteli 300-900 metriin aseman iästä, koosta ja merkityksestä (luokasta) riippuen. Maa-alue lunastettiin valtiolle ja siinä oli oma sähkö- ja viemäriverkosto.

Asemat luokiteltiin niiden sijainnin ja liikennemäärän perusteella viiteen eri luokkaan. Sijoittuminen saattoi muuttua jos asemasta tuli esim. risteysasema tai liikenne väheni huomattavasti. Ensimmäisen luokan asemia olivat vain Helsinki ja Viipuri, risteysasemat olivat III luokan asemia, suuri osa asemista kuului V luokkaan, jota kutsuttiin eri ajanjaksoina eri tavalla, mm pysäkiksi.

Asemapuisto koostuu useista eri luonteisista osista. Puistosuunnitelmassa vuodelta 1913 näkyy miten pitkänomainen muoto määrää eri toimintojen sijoittamista. Toimitus on nimennyt, rajannut ja numeroinut alueet havainnollisuuden vuoksi: 1. eduspuisto, 2. varsinainen asemapuisto, 3. asuinpiha. Asema-alueen halki kulkeva raitti on merkitty pisteiviivalla. Ruukin aseman puistosuunnitelma, J.K.Kornman, Tampere 1913. Suomen Rautatiemuseon kokoelmat.

EDUSPUISTO

Eduspuisto sijoittui asemarakennuksen eteen, päätyyn tai sen ja sisäisen raitin väliin. Eduspuisto oli asema-alueen näkyvin ja julkisin osa, joka yhdisti muun alueen asemalaituriin ja sen liikenteeseen. Eduspuiston arvoa korosti kasvillisuuden lajirikkaus ja koristeellisuus: mitä suurempi asema, sitä huolellisemmin hoidettu eduspuisto.

Kulku asemalaiturille päällystettiin yleensä mukulakivin. Kulkuväylän molemmiin puolin oli usein nurmikentät, ja niillä pensaita tai puita. Nurmikoiden reunoilla oli kukkapenkkejä tai istutuslaatikoita kesäkukkia varten. Eduspuistossa oli penkit matkustajille, hevospuomi ja pyöräteline sekä myöhemmin autojen pysäköintialue. Asemalaiturilla oli myös asetinlaitteita, lennätinpylväs, valaisinpylväitä ja isommilla paikoilla kioski. Toisessa

päässä oli tavaramakasiini, toisessa aina 1960-luvulle saakka yleisökäymälä.

Eduspuiston perusilmeen täsmällisyys syntyi nurmikenttien suorista ja hoidetuista reunoista, aidoista ja ennen kaikkea asemalaiturin ja tavarasilan reunuskiveyksistä. Rakennusten nurkissa oli räystäsvesiä pois juoksuttavat kivillä katetut tai betoniset kourut. Kaikki tämä jäseni eduspuistoa ja antoi sille ryhtiä.

Tavaramakasiinin ja asemarakennuksen välillä oli avoin kenttä, sillä makasiiniin on – usein tavarasiltaa myöten – kuljetettu rahtia sekä hevosilla että erilaisilla kärryillä.

Eduspuiston luonne tiivistettynä:

- aseman julkisin alue
- osa asemapuistoa
- asemarakennuksen välitön ympäristö sekä laiturialue
- koristepensaita ja muotoon leikattuja pensasaitoja sekä ns.pallopuita
- aitoja erottamassa eri toimintoja toisistaan ja ohjaamassa yleisön kulkua
- kesäkukka- ja perennaistutuksia, kukkauurnia, koristeellisia kukkaistutuksia
- kivetty edusta, mukulakiveys, myöhemmin asfaltti

Matala, leikattu pensasaita ja pallopuut Haapamäen risteysaseman eduspihalla vuonna 1959. Suomen Rautatiemuseon kokoelmat.

Hoidon suunnittelussa tulisi tähdätä ennen kaikkea eduspuiston julkisesta luonteesta johtuvan rakenteen säilymiseen: laiturialue on vailla istutuksia, käynti asemarakennukseen on hiekoitettu, kivetty tai asfalttoitu kenttä, Nurmikoiden ja käytävien reunat pidetään täsmällisinä ja suorina, puu- ja pensasistutukset korvataan tarvittaessa asemapuistolle tyypillisillä lajikkeilla. Tämä on tavoite silloinkin kun asema on jäänyt pois liikenteen käytöstä.

ASEMAPUISTO

Eduspuistosta asemapuisto jatkui varsinaisena puistoalueena kohti asuinalueita. Se ikään kuin sulki sisäänsä asema-alueen eri osat, ja käytävät ja puurivit muodostivat sen rakenteellisen selkärangan. Siellä oli mutkittavia, hiekoitettuja käytäviä ja niiden varsilla penkejä. Oli havu- tai jaloja lehtipuita ryhminä tai yksittäisinä maisemapuina sekä pensasryhmiä, joiden kätöksissä saattoi olla koristeellisella kannella varustettu kaivo tai huvimaja. Puisto loi välimatkaa julkiseksi tilaksi mielletävän aseman ja peremmällä asema-alueella sijaitsevan asuinalueen välille.

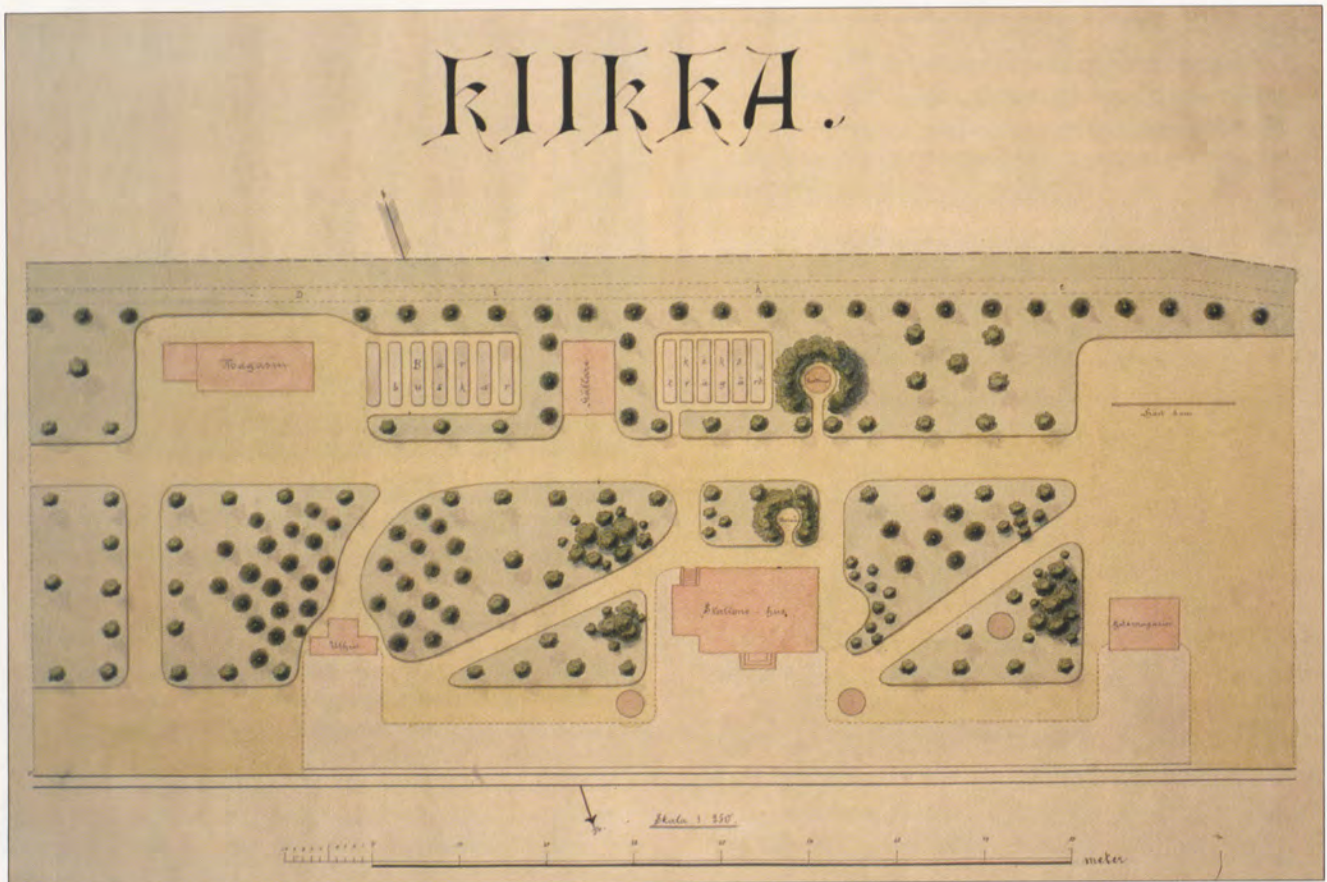
Asemapuiston luonne tiivistettynä:

- julkinen, usein paikkakunnan ainoa, puisto
- junan odotukseen ja virkistytymiseen liittyviä oleskelualueita ja rakenteita (huvimaja, lehtimaja, kivetty oleskelualue, pelikenttä)
- puukujanteita, puurivejä, puu- ja pensasryhmiä, yksittäisiä maisemapuita
- asemaa ja asuntoja yhdistävä raitti

Asemapuiston hoidon tavoitteena on säilyttää sen luonne asema-alueita kokoavana ja, jos mahdollista, yhte-näisenä viheralueena. Käytävät hiekoitetaan ja niiden reunat pidetään täsmällisinä. Puiden ja pensaiden vanhetessa istutusryhmät uusitaan samoille paikoille. Perennoja hoidetaan ja uusitaan.

Asemapuistosta voi sen julkisesta luonteesta huolimatta löytyä myös suojaisia oleskelupaikkoja. Kuva teoksesta Paluulippu, 2001.

Kiikan aseman puistosuunnitelmassa näkyvät kaikki puiston osa-alueet tiivistettynä, sillä asemalla oli vain yksi asunto asemarakennuksessa. Asuinpihan hyötytarha on kellarin ja talousrakennuksen välissä. J.K.Kornman, 1903. Suomen Rautatiemuseon kokoelmat.

ASUINPIHAT

Rautatieläisten asuintalot olivat ammattiryhmän mukaisesti eri kokoisia ja arkkitehtuuriltaan erilaisia tyyppitaloja. Virkahierarkia näkyi myös piha-alueiden suunnittelussa ja kasvillisuudessa. Jokaiseen asuntoon kuului oma tai osuus suuremmasta aittarivistä, puuliiteristä, navetasta, kellarista, käymälästä sekä oikeus käyttää yhteistä saunaa.

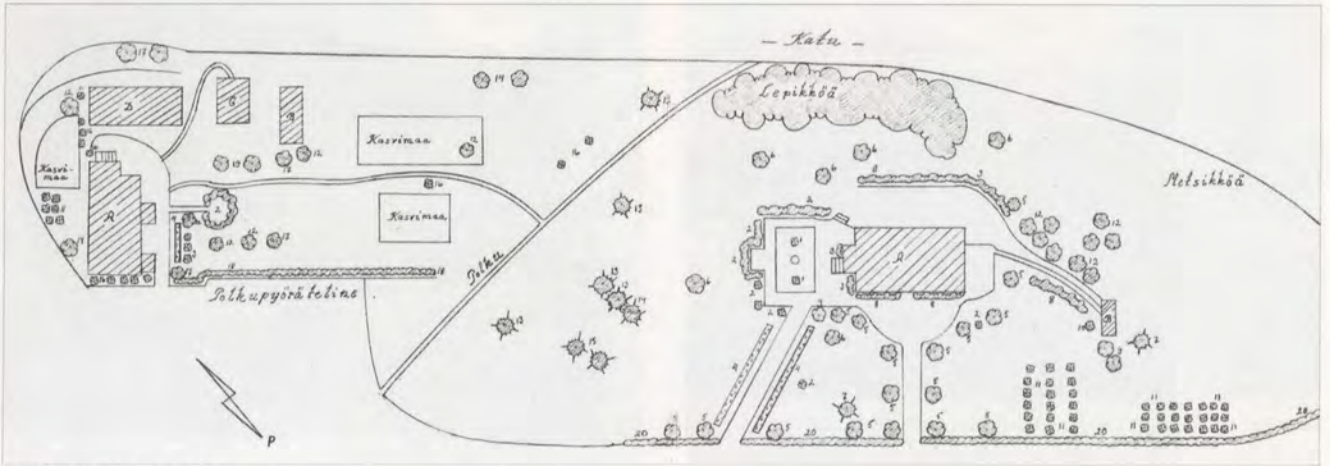
Rautatieläisten piha-alueet olivat tärkeä osa asemapuistoa. Käytännön tarpeet ja maaston muodot sanelivat istutusten sijoittelua. Oleskelualueita kehystivät koristepensaat ja lehtimajat. Sisäänkäyntiä ja oleskelualueita korostettiin perenna- ja kesäkukkaistutuksin. Hyötytarhoille varattiin paikat useimmiten kellarin tai talousrakennusten läheisyydestä. Istutusalat olivat säännöllisiä rivejä tai suorakaiteita, joiden välissä oli suorat käytävät. Kasvimaa saatettiin erottaa muusta pihamaa-alueesta, oleskelualueesta ja julkisesta puistosta pensasaidalla. Asuinpihojen kasvillisuudesta suurimman osan muodostivat marjapensaat, hedelmäpuut ja keittiökasvimaa. Hedelmäpuut istutettiin tyyppillisesti tasavälein

Asuinpihan luonne tiivistettynä:

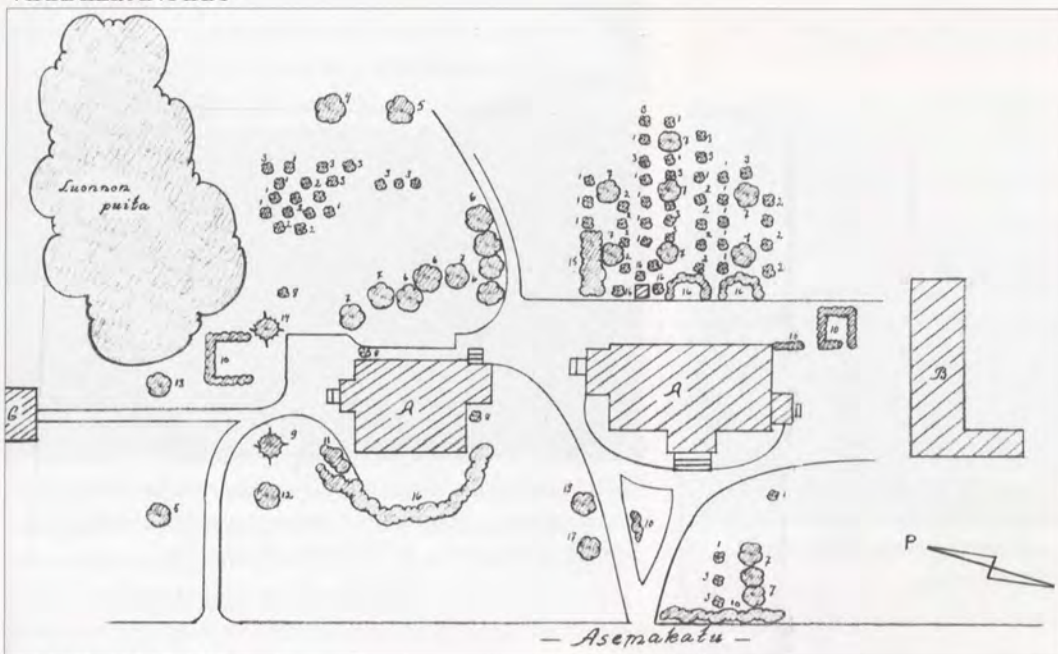
- työntekijöiden virka-asema näkyi rakennusten lisäksi myös piha-alueissa
- asuinrakennuksen läheisyydessä suhteellisen vaatimattomia - paitsi asemapäälliköllä - kesäkukka- ja perennapenkkejä sekä oleskelualueita
- hyötypuutarha sekä omenapuita ja marjapensaita, joskus lehtimaja ja koristepensaita
- kivetty oleskelualue (1950-luku)

Asuinpihojen hoito voi olla yksilöllisempää kuin muualla asemapuistossa. Tärkeintä on säilyttää pihamaan yhteys asemapuistoon ja välttää aitoja sen ympärillä. Jos aita on välttämätön, suositaan pensasaitaa.

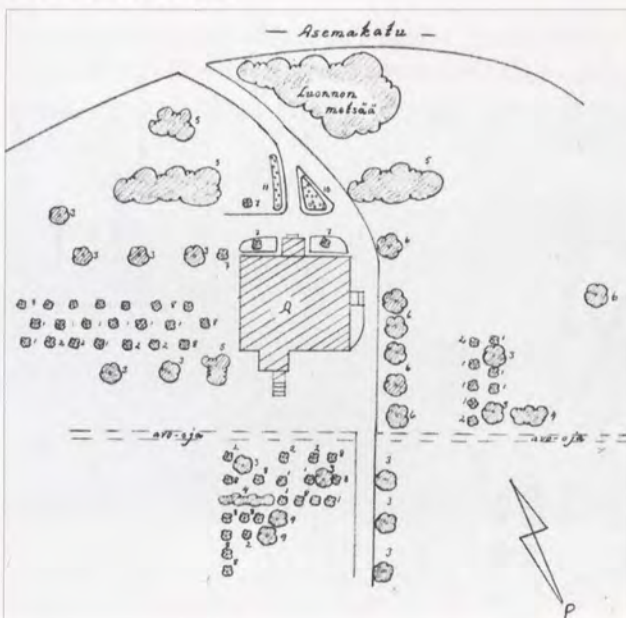
ASEMAPÄÄLLIKÖN JA KIRJURIN PIHAT

VIRKAILIJAN PIHA

RATAMIEHEN PIHA

Piha-alueiden laajuus ja istutusten monipuolisuus heijastivat työntekijöiden asemaa virkahierarkiassa samoin kuin asuinrakennusten arkkitehtuurikin. Tällä sivulla on kolme esimerkkiä jo kadonneelta asuin-alueelta Järvenpäässä. Ylinnä ovat asemapäällikön (oik.) ja kirjurin (vas.) pihat, keskirivissä virkailijoiden asuinrakennusten piha-alue ja alimpana ratamiehen piha. Asemapäälliköllä on ulko-oven edessä perennoin erotettu oleskelualue; hedelmätarha ja kasvimaa ovat hieman etäämmällä. Hyötytarhan osuus kasvaa ja muiden istutusten vastaavasti vähenee mitä alemmas hierarkiassa mennään.

Suunnitelmat ovat ylipuutarhuri Kalle Jokelan käsi-alaa vuodelta 1959. Nuppulinan arkisto, Suomen Rautatiemuseon kokoelmat. Kuvia on muokattu.

riveihin. Marjapensaat istutettiin neliöihin tai ne reunustivat kaarevasti kasvimaata. 1950-luvun suunnitelmissa mainitaan erikseen mm. puna- ja mustaherukka, vadelma ja raparperi

Työntekijät saivat ostaa tai heille jaettiin taimia VR:n taimitarhasta. Varsinkin 1900-luvun taitteessa heitä kannustettiin hankkimaan hedelmäpuita ja marjapensaita. Radan varsilla asuneiden ratavartijoiden pihalueet olivat kooltaan 0,25 ha ja näitä pihapuutarhoja voi pitää asema-alueiden puutarhoiden pienoismallina.

RATAPIHA JA HUOLTOALUE

Merkittävä visuaalinen tekijä asema-alueella oli höyryvetureiden tarvitseman puun varastoalue eli puulaani. Se sijaitsi useimmiten asemaa vastapäätä radan toisella puolella, missä myös veturitalli ja vesitorni olivat. Pumppuasema sijoitettiin luonnollisesti lähelle vettä, joko puron tai järven rantaan. Ympäristö näillä alueilla oli kulunutta ja jopa likaista. Istutukset olivat vähäisiä.

Hoita tähtää alueen siistimiseen ja sen avoimen, kentmäisen luonteen säilymiseen, ellei uusi käyttö edellytä muuta. Hiekka- tai asfalttipintaisena nämä alueet toimivat mm. pysäköintipaikkoina.

Yläkuvassa virkailijan asuinpiha Kempeleellä. Perunamaata ja marjapensaita talousrakennusten kupeessa Vainikkalassa (alh.). RHK/Paula Hurme 2002.

Kuva Hyvinkään risteysasemalta kertoo havainnollisesti miten paljon pinta-alaa höyryveturin tarvitsema puuvarasto vaati. Puuvarasto sijaitsi Pietarin radan ja Hyvinkään radan haarautumassa, oikealla ratavartijan tupa. Museovirasto.

ASEMAPUISTO JA RATAPIHA MUUTTUVAT

Asema-alueet ovat jatkuvien muutosten kohteena. Niihin kohdistuu teknisiä ja toiminnallisia, organisatorisia ja omistuksellisia muutoksia. Komeat puut, kuusi- ja pensasaidat ja perusrakenne ovat kuitenkin useimmiten jäljellä; ne on sitkeällä työllä vielä löydettävissä ja vauriot korjattavissa.

Vesi- ja viemäröintijärjestelmien myötä katosivat yleisökäymälät ja samalla myös tavaramakasiini-aseमारakenne-yleisökäymälän kolminaisuudesta syntynyt rakenne. Samaan aikaan alkoi myös muiden talousrakennusten käyttö muuttua: kellareiden tilalle tuli jääkaappi, aitassa ei enää säilytetty arkikäytössä olevia tavaroita ja puuliiteriä käytettiin entistä harvemmin. Kaikki tämä näkyi asuinpihan polkujen nurmettumisena. Myös hyötytarhan viljely väheni 1960-luvulta alkaen.

Dieselveturien syrjäyttäessä höyryveturit - muutosprosessi joka jatkui aina 1970-luvulle - katosivat halkolaanit ja vesitornit jäivät pois käytöstä. Erityisesti puuvarastojen häviäminen muutti suuresti asemanseutujen visuaalista luonnetta. Autoistumisen lisääntyessä hävisivät hevospuomit ja jalankulkijoiden hiekkakäytävät. Tilalle tulivat asfaltoidut pysäköintialueet. Junien akselipainojen ja pituuksien kasvaessa ratoja perusparannettiin, raiteiston korkeusasemia nostettiin ja puistot ja asemarakennukset jäivät painanteisiin, ratapenkoja huomattavastikin alemmaksi. Ja muutos on jatkunut. Sähköistäminen myllersi ratapihoja, joiden hallitseviksi elementeiksi tulivat sähkörataportaalit ja ajojohdot. Samalla monet istutukset katosivat.

Niin kauan kuin muutokset tapahtuivat rautatieliikenteen kehityksen puitteissa, ne tulivat vaihteittain eikä yksittäisen muutoksen vaikutus murtanut perinteen voimaa. Jatkuva hoito ja hoidosta vastaavien pitkäaikainen toiminta - useat olivat VR:n palveluksessa elinikänsä - takasivat asema-alueiden yleisilmeen jatkuvuuden.

Nyt tilanne on toinen. Vain pieni osa asema-alueista ja rakennuksista on liikenteen käytössä. Osa on käyttämättömänä tai vuokrattuna, osa myyty yksityisille. Käytön muutos näkyy yhtenäisen hoidon puutteena, kulkureittien häviämisenä, kasvillisuuden villiintymisenä tai katoamisena, perinteisen istutustavan muutoksena tai rakennusten ja rakennelmien sijoittamisena rautatieperinteestä poiketen. Hoito-ohjeiden avulla voi löytää keinoja kunnioittaa asema-alueen perinnettä ja säilyttää sen omaleimaisuus, "rautatieläisyys".

Salon veturitallissa on taidemuseo. Kuvassa näkyy hieman veturitallin nurkkaa ja museon uudisrakennus. Kuva teoksesta *Paluulippu*, Tampere 2001.

Uusien rakenteiden kuten kierrätysastioiden sijoittaminen onnistuneesti edellyttää asema-alueen ja asemapuiston rakenteen ymmärtämistä. Perniössä uusi tielinjaus on katkaissut asema-alueen ja tuonut jätteastiat sen keskelle. Mirkka Niemi 2004.

Uusi alikulkuyhteys jakaa asema-alueen kahteen osaan. Yhteys asemalaiturille sekä pengerrysten istutus ja hoito vaativat selkeää vastuunjakoa eri osapuolten kesken. Kuva Siuntion asemalta, Mirkka Niemi 2004.

TEKNISET RAKENTEET

Valtionrautatiet on yhtiönä ollut hyvin itsenäinen ja vastannut alueensa vedestä, viemäroinnistä ja sähköistä. Sen vuoksi asema-alueelta talon ostanut saattaa yllättyä joutuessaan vastaamaan kunnalliseen verkostoon liittymisen kuluista.

Rata-alueella on usein erilaisia maanalaisia kaapeleita. Niiden tarkka sijainti on aina selvitettävä ennen kaivutöiden alkua. RHK:n piirustusarkistosta voi löytyä sähkö- ja LVI-piirustuksia, joista näkee miten johdot kulkevat. Rata-alueen ulkopuolisten johtojen ja putkien paikat selviävät paikallisesta sähkölaitoksesta tai kunnan vesilaitoksesta. Käytännössä johdot voivat olla eri paikoissa kuin piirustuksissa, mutta maastotutkimuksen avulla voi päätellä niiden sijainnin.

Alueella olevista vesi- ja viemärijohdoista huolimatta joutunee asema-alueen uusi asukas hankkimaan oman vesi-, viemäri- ja sähköliittymän. Isännöitsijä yleensä tietää kuka urakoitsija on kaivanut johdot ja putket maahan. Ellei sijainti selviä näistä lähteistä, voi kääntyä LVI-liikkeen puoleen, joka selvittää kaapeleiden ja putkien tarkat paikat.

SUOJELU JA KAAVOITUS

Monet asema-alueet ovat ympäristö- ja museoviranomaisten luetteloissa, ja osa niistä kuuluu maankäyttö- ja rakennuslain tarkoittamien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden piiriin. Se edellyttää, että suunnittelussa ja rakentamisessa alueen ominaispiirteet on otettava kehittämisen lähtökohdaksi.

Osa asema-alueista sisältyy luetteloon, jonka kohteiden säilyttämistavoitteista on sovittu vuonna 1998 solmitulla valtakunnallisella sopimuksella ympäristöministeriön, Ratahallintokeskuksen, VR-Yhtymä Oy:n ja Museoviraston kesken. Kapiteeli Oy on myöhemmin liittynyt sopimukseen. Sopimusteksti ja asemaluettelo löytyvät osoitteesta <http://www.nba.fi/fi/rautatierakennukset>.

Rautatiealueen käytön ja omistuksen vaihtuessa on pyrkimyksenä uusia asemakaavaa, jolloin kaavamerkintä muuttuu aiemmasta - "Liikenteen alue" (LR) - uutta käyttöä vastaavaksi. Asema-alueen tai sen osan suojele kaavalla edistää siihen liittyvien arvojen säilymistä. Suojelumerkinnät ja kaavamääräykset sisältävät suojelun ja kunnostamisen tavoitteet ja tavat. Myös asemapuisto voidaan suojella ja siihen voi kohdistua kaavamääräyksiä. Istutuksia ja kasvilajeja koskevia ohjeita voidaan antaa kaavaselvityksessä tai rakennustapaohjeissa.

Jos kaavamuutosta ei ole tehty, ei yleensä myöskään tonttijakoa ole toteutettu. Silloin asukas saa rakennusten oston yhteydessä vuokraoikeuden tietyn suuruiseen määrä-alaan. Määräalan koko ja kiinteistötunnus ovat kiinteistötekniisiä asioita. Niistä kuten kaavoituksestakin saa tietoa kunnasta. Sieltä selviää kohdistuuko kiinteistöön rasitteita, kaavamääräyksiä tai hoito-ohjeita.

Autojen pysäköinnin lisäksi tilaa on löydyttävä myös polkupyörille. Pyörät ja asfalttipiha on kuvattu Oulun asemaravintolan päädyssä vuonna 2003. Miia Perkkiö, Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo.

Heinolan asemalla sijaitsevien pallopuiden ja puukujan-teen kaltaisten asemapuiston osien säilyminen ja niiden hoito-ohjeita voidaan sisällyttää asemakaavaan ja rakennustapaohjeisiin. RHK/Paula Hurme 2002.

'Puutarhan tyylin tulisi sopia rakennuksen ja ympäristön kanssa yhteen' (Jenny Elfving)

HOIDON YLEISTAVOITTEITA

Hoito-ohjeet määrittelevät niitä ominaisuuksia ja toimenpiteitä, jotka turvaavat asema-alueen kulttuuriarvon ja omaleimaisuuden säilymisen. Perusominaisuuksia ovat asemien välinen ja asema-alueen sisäinen hierarkia, sommittelun selkeys sekä rakennusrivin ja viheralueen radansuuntainen pitkänomainen muoto. Yhtenäisyyttä ja tunnistettavuutta luo asema-alueille tyypillisen kasvillisuuden käyttö. Ensisijaisena tavoitteena on asema-alueen rakenteen säilyttäminen.

Tarkoituksenmukaisuus

Tarkoituksenmukaisuus on ollut rautatieläisyyden, niin toiminnan, arkkitehtuurin kuin ympäristönhoidonkin peruseriaate ja se toimii hyvin myös ympäristön ja viheralueiden hoidon suunnittelun lähtökohtana. Se näkyy ympäristössä yksinkertaisuutena ja pelkistyneisyytenä.

Alueen sisäinen hierarkia

Asema-alueen kunnostamisessa pyritään säilyttämään jako eduspuistoon, varsinaiseen asemapuistoon, asuinalueeseen ja huoltoalueeseen, vaikka toiminnat näissä muuttuisivatkin. Muotokielen ei tarvitse noudattaa vanhaa, vaan ratkaisujen tulee kunnioittaa rautatieperinnettä.

Tyypillisen kasvillisuuden säilyminen

Tavoitteena on maisemallisen tilajaon ja kasvillisuuden säilyttäminen tai palauttaminen hoidon avulla ja käyttämällä uusissa istutuksissa perinteistä kasvilajistoa. Hoidon ja uudistamisen tulee perustua kasvillisuuden ja puistorakenteiden inventointiin sekä puuston kuntokartoitukseen.

Ajalliset kerrostumat ja niiden näkyminen on yksi asema-alueiden ominaispiirteistä. Historiallisesti merkittävillä asema-alueilla ja alueilla, jotka sijaitsevat keskeisellä paikalla taajamarakennetta, voidaan harkita tiettyjen historiallisten kerrosten korostamista palauttamalla valitulle ajalle tyypillisiä piirteitä.

Hoitosuunnitelman tekeminen yhdessä muiden asema-alueella asuvien ja toimivien kanssa edesauttaa asemapuiston yhtenäisyyden säilymistä. Usein asemarakennus jää vaille käyttöä (ylh.) ja sen lähiympäristö nurmettuu ja kasvaa umpeen kun taas asuinalueella uudet asukkaat jatkavat pihan hoitoa (kesk.). Marjapensaat aitan nurkalla ovat säilyneet Selänpään asemalla. RHK/Paula Hurme 2002.

INVENTOINTI JA HOITOSUUNNITELMA

Vanhan viheralueen kunnostaminen vaatii aikaa, kärsivällisyyttä ja ymmärrystä. Vanhat puut ja pensaat ovat asema-alueen tärkeimpiä ominaispiirteitä ja ansaitsevat vaalimista.

Hoitosuunnitelmaa tehtäessä on tunnettava oma alue. Menneisyyden selvittämisen ja nykytilanteen dokumentoinnin jälkeen kirjataan omat tavoitteet ja arvioidaan käytävissä olevat resurssit (raha, aika ja työpanos sekä suunnitteluvaiheessa että tulevana hoitoa vaativina vuosina). On hyvä jos on mahdollista käyttää maise-masuunnittelun ja puutarha-alan ammattilaisia apuna. Se maksaa, mutta tuottaa yleensä paremman tuloksen ja säästää vaivaa, jopa rahaakin.

Suunnittelun tueksi ja omaksi iloksi kannattaa tiedot koota kansioon; siihen kerätään lähdeaineisto, maasto-inventoinnin tulokset, suunnitelmat, valokuvat sekä hoidon seuranta.

Yhteistyö naapureiden kesken on sekä alueen kulttuurihistoriallisen luonteen että asemapuiston toiminnallisen ja taiteellisen yhtenäisyyden säilymisen kannalta tärkeää. Edes yleispiirteinen yhteinen hoito-suunnitelma ja historiikki auttavat kaikkia osapuolia, ja on puiston arvon säilymisen elinehto. Yhteistyö luo myös edullisen lähtökohdan hakea avustusta hoito-suunnitelman toteuttamiseksi. Avustuksia voi selvittää alueellisista ympäristökeskuksista.

Lähdeaineiston tutkiminen ja arviointi

- vanhat suunnitelmat ja valokuvat (mm. paikallis- ja maakuntamuseot, Rautatiemuseo, Museoviraston kuva-arkisto)
- kirjallisuuslähde (mm. kunta/kaupunkihistoriat)
- entisten asukkaiden haastattelu
- on syytä aina arvioida lähdetietojen luotettavuus, sillä kaikki suunnitelmat eivät välttämättä ole toteutuneet sellaisinaan.

Maastoselvitykset

Tavoitteena on kartoittaa ja dokumentoida kohteen nykytila ja keskeiset piirteet. Muistiinpanot piirretään pohjapiirustukseen. Siihen tarvitaan pohjakartta, jonka malli löytyy sivulta 13.

Työssä on otettava huomioon

- luonnonolosuhteet (maaston korkeussuhteet, maaperä, vesiolosuhteet, kasvustotyypit),
- kasvillisuuden yleispiirteet (tärkeimmät kasvustot ja yksinäiskasvit, kunto, vauriot, luonne)
- puusto (puulajit, koko, kunto, vauriot, ikäarvio, kasvumuoto, luonne)
- rakenteet (tiet, käytävät, tukimuurit, aitaukset, pinnoitteet). Näitä saattaa löytyä myös raunioituneina tai kasvillisuuden peittäminä, jolloin ne tai niiden jäänteet löytyvät kunnostuksen aikana.
- pahimmat vauriot ja häiriötekijät

Tarkastele ympäristöä eri vuodenaikoina!

Puiston käytön selvitys ja aineiston arviointi

- omistussuhteet (suunnittelun ja hoidon toteuttaminen yhdessä naapurin kanssa)
- nykyinen käyttö ja käyttöön liittyvät ongelmat
- suhde laajempaan ympäristöön (ympäristöä koskevat suunnitelmat, kaavoitus)
- säilyneiden historiallisten osien ominaislaatu ja merkitys

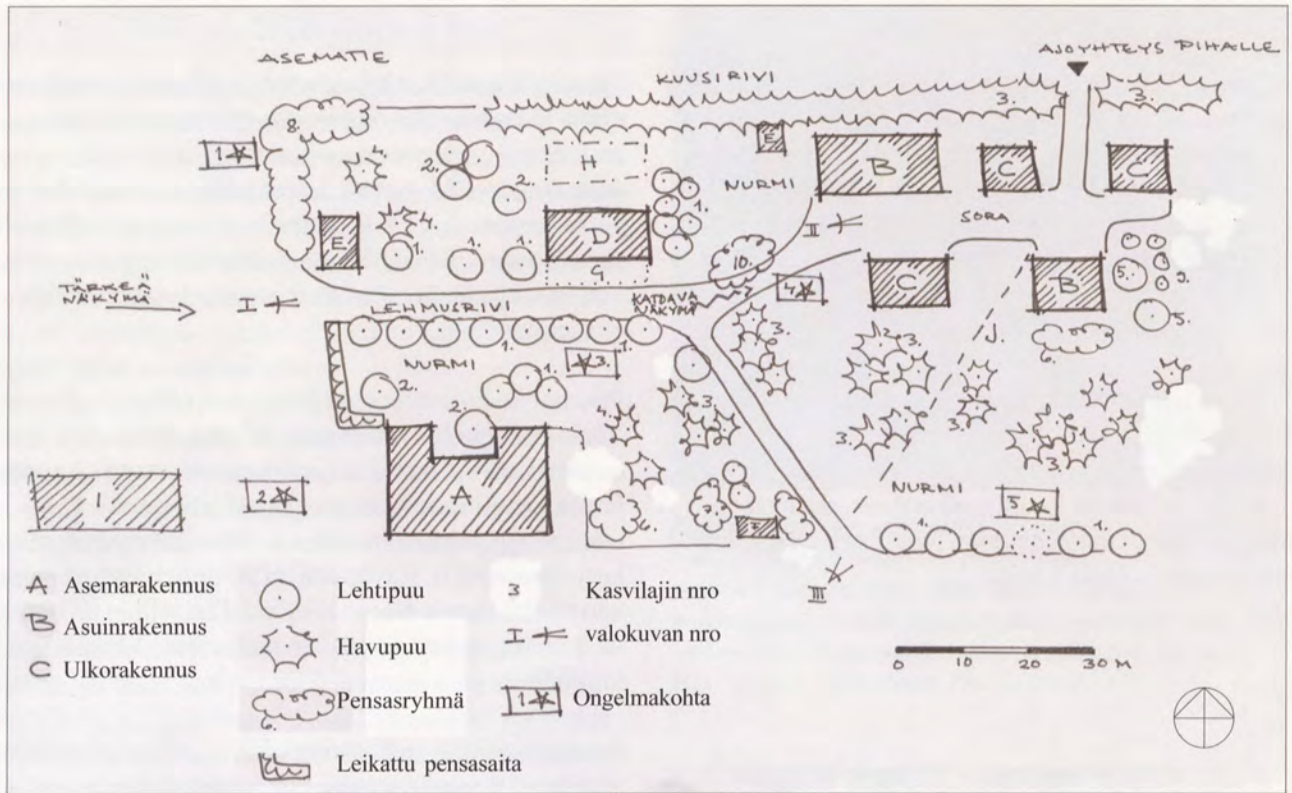
Kunnostus- ja hoito-ohjelma

- määritetään hoidon tavoitteet (suojeleva hoito, uusiminen, hoidon taso)
- hoito- ja toimenpideohjelman laatiminen: tavoitteet, aikataulu, kustannusarvio jne.
- määritetään/eritellään toimenpiteet lyhyelle, keskipitkälle ja pitkälle aikavälille
- esitetään toimenpiteet piirroksena (pohjakartalle)

Hoitotöiden raportointi

Hoito-ohjelman suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota raportointiin:

- merkitään muistiin mitä ja milloin toimenpiteitä on tehty
- liitetään mukaan valokuvia lähtötilanteesta ja hoidon eri vaiheista. Näin helpotetaan tulevien vuosien työsuunnittelua ja kasvillisuuden hoidon seuranta. Aikaisemmat toimenpiteet voidaan tarkistaa dokumenteista eikä tarvitse nojautua muistitietoon.

Esimerkki pohjakartasta. Pohjakarttaan merkitään rakennukset, kasvillisuus, käytävät, rakenteet ja maastonmuodot. Kartassa voi käyttää symboleja, selventäviä tekstejä tai numeroita, joiden avulla rakenteita tai kasvillisuutta on mahdollista eritellä. Siihen merkitään mielellään myös osa-alueiden nimitykset ja tärkeimmät näkymät (nuolilla). Lisäksi on hyvä osoittaa valokuvien kuvauspaikat. Kartta varustetaan merkintöjen selityksellä, mittakaavajananalla ja pohjoisnuolella. Mittakaava valitaan kohteen laajuuden mukaan. Pohjakartaksi käy myös maastossa piirretty, kuvassa esitetyn kaltainen, yksinkertainen kartta. Piirros Mirkka Niemi 2005.

Kuva Runnin asemalta Savon radalla osoittaa asema-alueiden lähtötilanteen: vasta rakennusten valmistuttua on istutusten vuoro. Rata rakennettiin vuosina 1902-03. Museovirasto.

KASVILLISUUS

Ikääntynyt kasvillisuus on asemapuiston tyypillisimpiä ongelmia. Käytöstä pois jääneillä asemilla puistoja on myös taimetettu. Kasvillisuuden villiintymisen myötä osa istutetusta kasvillisuudesta on kylväytynyt itseeseen ja muodostanut tiheitä kasvustoja. Villiintynyt kasvillisuus ja pensoittuminen on tukehduttanut toisia lajeja ja asema-alueen selkeälinjaiset piirteet katoavat vihreän kasvillisuusmassan kätköihin.

Raivaamisen ja niittämisen jälkeen ja kasvuolosuhteiden parantuessa saattaa vanhoja perennoja palautua. Kasveja voi myös yrittää tunnistaa vanhoista valokuvista. Hyviä lähteitä kasvilajien etsimisessä ovat taimistojen vanhat kasviluettelot. Niitä käytetään yleisesti puistojen entisöinnin tukena.

Puukujanne on tehokas keino jäsentää puiston rakennetta ja sommittelua. Pitäjänmäellä lehmuskuja reunustaa asemapuiston itäpuolen jakavaa raittia. Sirkka Valanto 1974. Museovirasto/RHO.

PUUKUJANTEET JA -RIVIT

Puurivejä ja pensasaitoja käytettiin palontorjunnallisista syistä ja erottamaan osa-alueita toisistaan. Tunnusomainen piirre on puistoa rajaava tien tai/ja radan suuntainen puurivi. Myös tärkeimpiä puistoteitä korostettiin puukujantein. Asema ja ratapiha on usein erotettu toisistaan puurivillä tai pensasaidalla. Näin ne toimivat maisemakuvaa jäsentävinä, rajaavina ja johdattavina elementteinä.

Puurivit ja -kujanteet ovat pääasiassa olleet yksilajisia. Yleisimpiä lajeja ovat lehmus, koivu, hopeapaju ja jalokuuset. Koivuja istutettiin erityisesti asemalle johtavien teiden varsille kun taas rataa rajasi lehmusrivi. Pieni-lehtisiä lajeja vältettiin niiden radalle aiheuttaman roskaamisen vuoksi. Havupuita on pitkinä rivistöinä radan varrella tai asema-alueen takalaidoilla, jolloin tavoitteena on ollut suojata asema-alueita ja rataa lumelta ja tuiskuilta.

Puustoa uusittaessa on huomioitava, että puuriveillä ja erityisesti kujanteella tulee olla selkeä alkua ja loppua. Tilavaikutelma syntyy puiden välimatkasta, koosta, lajista ja olemuksesta. Avainsanoja ovat säännöllisyys ja rytmi.

Säännöllisen puukujan tai -rivin aikaansaamiseksi on kaikki puut uusittava samalla kertaa. Koko puurivin uusimista ei kuitenkaan tule tehdä, jos rivistöistä puutuu tai joudutaan poistamaan vain muutama puu. Sen sijaan jos huonokuntoisia puita on useita, voidaan kujanne/rivi uusita. Joissakin tapauksissa on luontevaa, että puukuja/rivi muuttuu ajan myötä puuryhmiksi tai yksittäispuiksi. Tämä tulee kyseeseen erityisesti pitkäikäisten puiden, kuten tammen, vaahteran ja saarnen, kohdalla.

PUURYHMÄT JA MAISEMAPUUT

Runsas havupuustutukset on yleensä sijoitettu useamman puun ja joskus useamman lajinkin ryhmiin. Puut ovat tuoneet suojan lisäksi vihreyttä pitkään talvikauden ja kesällä tummuutta sekä syvyyttä kesävihreiden koristekasvien joukkoon ja taustaksi. Käytetyimpiä havupuulajeja ovat olleet kuusi, sembramänty, siperianpihtakuusi ja lehtikuuset.

Puuryhmän - yleensä 3-6 puuta - taimet näyttävät istutettaessa pieniltä ja puiden kasvuominaisuudet tuleekin huomioida lajeja valittaessa. Yksittäinen puu toimii ns. maisemapuuna, jolla voidaan korostaa puiston tärkeää kohtaa.

PUIDEN HOITO

Vanhaa ja kookasta puustoa on syytä käsitellä erityisen harkiten, koska uusien puiden kasvattaminen vie vuosikymmeniä. Silmämääräinen kuntokartoitus tehdään kerran vuodessa ja kannattaa pyytää viheralan ammattilaista arvioimaan tilanne tietyin väliajoin. Kartoituksen perusteella päätetään mm. vaarallisten puiden poistosta, lisätutkimuksen tarpeesta, oksien tuenta-, leikkuu- ja lannoitustarpeista. Kaato tai leikkuu kannattaa jättää puunhoidon ammattilaiselle.

Asemakaava-alueella ei saa kaataa puita ilman erityistä lupaa. Myös yleiskaavassa saattaa olla määräys vaadittavasta maisematyöluvasta. Ennen kaatamista on hankittava lausunto rakennusvalvontaviranomaiselta.

Lähes kaikki puut on mahdollista hoitaa kuntoon leikkaamalla. Iäkäästä puusta poistetaan vain kuolleita, sairaita tai vahingoittuneita osia, lyhennetään ylipitkiä oksia ja yleisesti ottaen siistitään. Suurempien oksien poistossa tullessiin haavoihin on syytä käyttää haavovoidetta. Puun yleiseen rakenteeseen vaikuttavat leikkaukset tulee tehdä 30 vuoden ikään mennessä.

Monille lajeille paras leikkausajankohta on varhainen kevät ennen lehtien puhkeamista, eli maaliskuuhuhtikuu. Keväällä leikattavia ovat mm. jalava, tuomi, lehmus, poppelit, saarni, omenapuut ja tammi. Runsaasti mahlaa vuotavat puut esim. luumut, kirsikat, koivut, vaahterat ja hevoscastanja leikataan elo-syyskuussa.

Puiden tyviltä poistetaan nurmikko ja rikkaruohot 60-150 cm:n alueelta. Mullan voi peittää katteilla kuten puunkuorella, hakkeella, maatuneella kompostilla tai ruoho-silpulla. Ne pitävät rikkaruohot pidempään loitolta ja vähentävät kastelun tarvetta. Ennen kuoren tai hakkeen levitystä maa on lannoitettava.

Runko- ja juurivesat poistetaan näkyvimmillä paikoilla vuosittain, muualla n. 2-3 vuoden välein. Nuoria, itseltään levinneitä lehtipuita sen sijaan tulee pitää kurissa ja liian lähelle rakennuksia tulleet pensaat ja puut on raivattava pois. Pensaiden sekaan kasvaneet puuntaimet poistetaan sahaamalla ne keväällä poikki maanrajasta.

Rautatieläisyyden symboliksi on noussut ylipuutarhuri Kalle Jokelan kehittämä "Rautatieomenapuu". Turun Sanomat kirjoitti 1982, että "Kukka-Kalle" pääsi luonnonhistorian sivuille risteytettyään omenapuut niin, että niiden oksat rupesivat kasvamaan alaspäin. Kuva Viinijärveltä, RHK/Paula Hurme 2002.

Leikkaamiseen on aina oltava pätevä syy:

- kaksoislatva ja kuolleet oksat
- repeämislle alttiit ja liian jyrkässä kulmassa kasvavat oksat
- sairaat, vioittuneet tai puun sisälle kasvaneet oksat
- häiritsevästi tiellä olevat oksat tai haara
- toisia oksia pahasti hankaavat oksat
- runko- ja juurivesat

Leikattaessa tulee muistaa:

- kuolleita oksia voi poistaa koska tahansa
- kookkaat oksat poistetaan useana kappaleena puun repeämisen estämiseksi
- oksia poistettaessa ei saa voittaa oksankaulusta
- runsaasti mahlaa vuotavia puita leikataan mahdollisimman vähän
- puun luontaista kasvutapaa pitää aina kunnioittaa
- vältetään isojen oksien poistoa ja suuria haavapintoja
- mitä nuorempana oksa poistetaan, sen paremmin leikkaushaava paranee

Asemapäällikön talon istutuksia Kaskisten asemalla vuonna 1974 (ylh.) ja pallopuita Heinolassa vuonna 2002. Kuvat Sirkka Valanto, Museovirasto/RHO ja RHK/Paula Hurme.

Asemapuistosta löytyy lukuisia erilajikkeisia pensaita vapaasti kasvavina ja muotoon leikattuina. Piirros Mirikka Niemi 2005.

PENSAAT

Pensasistutuksilla korostettiin erityisesti käytävien ris-teysalueita ja aukioita, runsaasti leikattuja pensasaitoja käytettiin mm. rajaamassa rataa ja puistoa sekä erot-tamaan ja suojaamaan piha-alueita. Tyypillisin pensas-aitakasvi on ollut orapihlaja. Myös nykyään ensisijaisen rajaavan elementin tulisi olla pensasaita tai aidanne. Suuria yli 10 kappaleen pensasryhmiä ei juuri käytetty. Tyypillisiä lajeja ovat syreenit, orapihlaja, hernepensas, hanhikki, kanukka, tuomipihlaja, happomarja, tuhkapen-saat, angervot ja ruusut. Orapihlajasta ja syreenistä käytettiin myös rungollisia muotoja, jotka leikattiin pal-lopuiksi.

Yksittäisinä pensasistutuksina käytettiin yleensä suu-riksi kasvavia kasveja kuten kanukka, tuomipihlaja, hernepensas ja angervot. Erityisesti 1900-luvun alun puistoissa tyypillinen lehtimaja oli hevosenkengän muo-toinen ja pensaskasvina käytettiin pääasiassa syreeniä. 1950-luvulta alkaen suunnitelmissa esiintyy neliön muo-toisia lehtimajoja.

Yksittäispensaana paljon käytetty isotuomipihlaja on hoitamattomilla alueilla kylväytynyt runsaasti ympäris-töön muodostaen jopa pikkumetsiköitä. Terttuseljaa ja koiranheisiä istutettiin käymälöiden ympärille suojaistu-tuksiksi ja rakennusten purkamisen jälkeen ne yhä il-mentävät näiden sijaintia. Suosittuja köynnöskasveja olivat villiviini ja köynnöskuusama.

Alasleikkausta kestävät mm.:

pensasruusut mm. hansa-, kiilto-, nukke-, keijun- ja kurttu-lehtiruusut, happomarjat, hortensiat, pajut ja tuoksuvatuk-ka; monet angervolajit (paju-, norjan-, virpi-, keiju-, ruusu-, pihlaja- ja japaninangervo), lumimarjapensas, pensashanhik-ki, sinikuusama ja seppelvarpu sekä ainavihanta mahonia.

Keväällä kukkivia lajeja leikataan tarvittaessa vasta kukinnan jälkeen. Tällaisia ovat mm.:

juhannusruusu, kultaherukka, kääpiömanteli, marjaomena-pensas, norjanangervo, onnenpensaat, persiankeltaruusu, ruusuorapihlaja, ruusukvitteni, tuomipihlajat, syreenit ja vihmat.

Harvennettavia pensaita ovat:

kanukat, aroniat, hopeapensaat, heidet, kello-, kota- ja ru-sokuusamat, marjaomenapensas, pensashanhikit, pähkinä-pensas, tyrni, syreenit, tuomipihlaja, vihmat, tuhkapensaat, onnenpensaat, terjoensalava.

PENSAIDEN HOITO

Pensaista leikataan mm. edellisvuotiset kukinnat, selkeästi muodosta ulos kasvaneet, katkenneet sekä sairaat versot. Ränsistyneet, kuolleet sekä pahasti hankaavat versot ja oksat poistetaan. Istutusalueen ulkopuolelle levinneet juurivesat poistetaan maata myöten. Leikkausajankohdat ovat kasvilajikohtaisia, ohjenuora on kasvien luonnollinen kasvutapa ja muoto.

Alasleikkausta vältetään. Se voidaan tehdä, jos kasvusto on erittäin ränsistynyttä ja pensaat kaljuuntuvat alaosistaan. Nuorennuksen voi tehdä hyvin versoville pensaslajeille, esim. orapihlaja- tai hernenpensaidoille. Versot lyhennetään noin 20-30 cm:n mittaisiksi. Työ ajoitetaan aina keväeseen ja sen voi uusida noin 4-5 vuoden välein.

Havukasveja ei tarvitse käsitellä, ellei niitä ole istutettu leikattavaksi pensasaidaksi. Havupensaat voidaan siistiä leikkaamalla mihin vuodenaikaan tahansa eli poistaa kuivat, paleltuneet, sairaat ja katkenneet versot.

Pensasalueet kitketään säännöllisin välein muutaman kerran kasvukaudessa, julkisissa puistoissa useammin. Istutusvuonna tai alasleikkauksen yhteydessä ne voidaan kattaa. Mikäli on oletettavissa että havupensaat kärsivät kuivattavasta keväturingosta, ne tulee suojata jo syksyllä.

Pensasaita

Pensasaitaa leikataan 1-2 kertaa kesässä. Jos tyydytään kertaleikkaukseen, se tehdään kesäkuun lopulla. Leikkauksessa tasataan päällysyks ja muotoillaan sivut. Uutta kasvua jätetään jäljelle vain parin sentin verran. Pallopuut ja muut muotoon leikatut puut tai pensaat tulee leikata vuosittain.

Havukasveja ei leikata istutettaessa. Aidan annetaan kasvaa korkeutta mutta sivuja leikataan joka vuosi. Latvoja ryhdytään leikkaamaan vasta kun aita on saavuttanut sopivan korkeuden. Uutta kasvua on jätettävä joka vuosi pari senttiä niin sivuille kun latvaoksiinkin. Kuusiaitaa ei siis voi myöhemmin nuorentaa leikkaamalla.

Ympäristönhoitokilpailun satoa vuodelta 1955. Kilpailukuvat ovat poikkeuksetta eduspuistosta. Huomaa aitaustapa Asunnan asemalla (yläkuva). Alhaalla Kiuruveden asema. Suomen Rautatiemuseon kokoelmat.

KUNTOISUUSKILPAILUJA

Asema-alueiden hoito ei ollut vain keskus- ja piiripuu-tarhoiden työntekijöiden asia, vaan myös asemien työntekijöiltä toivottiin aktiivista osallistumista oman alueen kaunistamiseen. 1950- ja 60-luvuilla järjestettiin kilpailuja sekä asemien että asukkaiden kesken parhaimmin hoidetusta alueesta.

Asemien välinen kilpailu perustui Rautatiehallituksen päätökseen ja sen tarkoituksena oli tehostaa asemien kaunistamista ja hoitoa. Kilpailuun osallistuivat ilman erityistä ilmoittautumista kaikki liikennepaikat paitsi ne suuret asemat, joita VR:n puutarhalaitos hoiti.

Asemat kilpailivat kolmesta eri teemasta : kasvillisuudesta ja ympäristöstä, viihtyisyydestä (penkit, mainokset ja muut) sekä yleisvaikutuksesta.

Valtionrautateiden sosiaalitoimi vastasi puolestaan kotipihakilpailuista. Niissä kilpailtiin kahdessa eri ryhmässä: rautateiden asuntoalueet kilpailivat 1-2 perheen vuokra-asuntojen pihoista ja omakotitalon omistavat rautatieläiset omista kotipihoistaan. Vuokralaisina pihojaan hoitavia osallistui kilpailuun vain

NURMI VAI NIITTY

Vanhan nurmen vaivat johtuvat useimmiten maan tiivistymisestä. Nurmikkoa voidaan ilmastaa tekemällä reikiä esim. talikolla ja haravoimalla niihin turvehiekka-seosta. Nurmen aukkoja voi paikata keväällä tai syyskesällä kun maassa on luontaisesti kosteutta. Kuollut kasviaines poistetaan, pintamaa kuohkeutetaan ja tarvittaessa lisätään kasvualustaa. Paikkauskohtaan kylvetään siemenseos, se peitetään kevyesti multa-hiekka-seoksella ja jyrätään. Jos nurmi on erittäin huonokuntoinen ja uudistusalue laaja, on käytännöllistä uudistaa koko nurmikko. Siemenseoksista saa lisätietoja siemenkaupoista ja taimistoista. Yleislannoitus annetaan tarvittaessa heti lumen sulamisen jälkeen.

Julkisilla viheralueilla erityisesti rakennusten läheisyydessä siistin ja täsmällisen vaikutelman saamiseksi tulisi nurmikun reunat kantata.

Käytöstä poistuneita liikennealueita ja vähäisempiä viheralueita voidaan hoitaa niittyinä ja ketoina niittämällä niitä säännöllisesti tai laiduntamalla. Näin säilytetään avoimuus ja vältytään taimettumiselta. Vesakot poistetaan tarvittaessa ja alue niitetään 1-2 kertaa kasvukaudessa. Jos niityllä on yksi- tai kaksivuotisia lajeja, niiton on tapahduttava vasta siementen tuleentumisen ja karisemisen jälkeen. Raivaus- ja niittojätteet kerätään pois ja kompostoidaan. Laiduntaminen edellyttää asianmukaisia aitoja ja portteja.

KESÄKUKAT JA PERENNAT

Rakennukset ja rakenteet ovat suunnittelutyöliien kanssa ohjanneet kesäkukkien ja perennojen sijoittelua ja muotoilua. Ne sijoitettiin ennen kaikkea asema- sekä asuinrakennusten läheisyyteen, korostamaan sisäänkäyntiä ja oleskelualueita. Asemarakennuksen ohella koristeellisimmat istutukset olivat asemapäällikön pihassa. Siirryttäessä virkahierarkiassa alaspäin muuttivat kukkaistutukset vaatimattomimmiksi. Rakennusten läheisyydessä istutukset noudattivat niiden muotoja. 1950-luvulla oleskelualueiden yhteydessä käytettiin myös vapaamuotoisia istutusaloja. Uusia istutuksia suunniteltaessa tulee sommitelmissa noudattaa perinteisiä istutustapoja. Kukkaryhmiä ei tule sijoittaa hajalleen nurmialueelle.

Heinän korkeudesta huolimatta eduspihan reunat ovat täsmällisesti rajatut ja yleisvaikutelma on siisti. 1900-luvun alun kuvassa kiveys vahvistaa rajausta Siilinjärven asemalla (ylh), mutta vielä 1970-luvulla Ahmaksessa eduspihan niittymäisellä nurmikolla on suorat kulmista kaartuvat rajat (alh.). Ylempi postikorttikuvan kuavaaja on Victor Barsokeviitch 1906 /Kuopion museo, alemman kuvan Sirkka Valanto 1974, Museovirasto/RHO.

Kasvillisuutta uusittaessa on syytä ymmärtää asemapuiston osa-alueiden luonne. Tavaramakasiinin edusta on perinteisesti käytännön pakosta ollut avoin eikä sinne pidä istuttaa eikä antaa itsekseen levinneiden puiden tai pensaiden kasvaa. Edusta on syytä pitää avoimena. Sirkka Valanto 1974, Museovirasto/RHO.

Puiston ja puutarhan hoito edellyttää parhaimmillaan suurta ahkeruutta. Työomavaltaisista hoitotoimista ryhdyttiinkin luopumaan 1970-luvulla. Nuppulinan arkistossa oleva lehtileike vuodelta 1948 kertoo vielä askareista, joita asema-alueilla tarvittiin edustavan asemapuiston hoitamiseksi. Suomen Rautatiemuseon kokoelmat.

TÄYDENTÄVÄT ISTUTUKSET

Kasvit valitaan käyttötarkoituksen, kasvupaikan ja kasvien omien ominaisuuksien mukaan. Hoidon tarve määritellään jo suunnitteluvaiheessa. Asema-alueen kasvillisuuden perinteisiä käyttötapoja tulisi kunnioittaa ja hyödyntää istutuksia suunniteltaessa. Tärkeitä, mutta käytännössä liian usein unohdettuja, seikkoja ovat kasvien lopullinen korkeus, kasvunopeus, kasvutapa ja tilantarve. Kotimaista alkuperää olevat taimet ovat sopeutuneet vaihtelevaan ilmastoomme, lyhyeen kesään ja talven koviin pakkasiin.

Maanalaisten kaapeleiden tai vesi- ja viemärijohtojen päälle ei pidä istuttaa puita. Isokokoisia puita ei tulisi myöskään istuttaa n. 6-8 metriä lähemmäs talon seinää, sillä puun juuret voivat vahingoittaa rakennuksen perustuksia. Suureksi kasvavia puita ei saa istuttaa sähkö- ja valaisinjohtojen alle tai läheisyyteen, koska liian lähelle johtoja kasvavat puut joudutaan katkaisemaan. Johtojen alle voidaan istuttaa matalakasvuisia puita ja pensaita. Mikäli puu halutaan istuttaa lähelle tontin rajaa, on asiasta syytä neuvotella naapurin kanssa.

KASVILUETTELO

Asemapuistojen istutussuunnitelmissa oli useimmiten mukana kasviluettelo, mutta kasvit oli merkitty hyvin yleisesti, ilman lajikemerkintää (esim. koivu, kannukka). Tähän luetteloon on koottu yleisimpiä suunnitelmissa esiintyneitä lajeja tai lajikkeita jotka mainitaan niissä erityisesti. Kasvien nimien kirjoitus oli vaihtelevaa, tässä on käytetty yleisiä nykynimityksiä. Suluissa on luetteloissa mainittu nimi.

Havupuut

Abies balsamea (Abies palsami) = palsamipihta
 Abies concolor = harmaapihta
 Abies lansiocarpa = lännenpihta
 Abies sachalinensis = sahalininpihta
 Abies sibirica = siperianpihta
 Larix sibirica = siperianlehtikuusi
 Picea abies = metsäkuusi, kuusi
 Picea omorika = serbiankuusi
 Picea pungens = okakuusi
 Picea pungens 'Glauca' = hopeakuusi
 Pinus cembra = sembramänty
 Pinus mugo = vuorimänty
 Pinus sylvestris = mänty
 Pseudotsuga menziesii = douglaskuusi
 Thuja occidentalis = kanadantuija
 Thuja occidentalis 'Fastigiata' = pilarituija

Lehtipuut

Malus prunifolia 'Hyvingiensis' = rautatieomenapuu
 Acer platanoides = vaahtera
 Acer plat. Reitenbachii?
 Betula pendula = rauduskoivu
 Betula verrucosa = rauduskoivu
 Betula pubescens = hieskoivu
 Fraxinus excelsior = saarni
 Fraxinus pennsylvanica = punasaarni
 Populus balsamifera 'Elingata' = palsamipoppeli
 Populus x berolinensis = berliininpoppeli
 Prunus padus = tuomi
 Prunus maackii = tuohituomi
 Salix alba 'Argentea' = hopeapaju
 Salix 'Sibirica' = hopeasalava (hopeapaju) (hopeapajun aikaisempi lajikenimi oli 'Sericea' tai 'Splendens'
 Sorbus aucuparia = kotipihlaja
 Sorbus aucuparia 'Pendula' = riippapihlaja
 Sorbus hybrida = suomenpihlaja
 Sorbus intermedia = ruotsinpihlaja
 Sorbus aria = saksanpihlaja
 Tilia cordata (Tilia cordabata) = metsälehmus
 Tilia vulgaris = puistolehmus
 Ulmus glabra = vuorijalava
 Ulmus glabra 'Exeniensis' = kartiojalava
 Ulmus laevis = kynäjalava
 Quercus robur = tammi

Pensaat

Acer tataricum = tataarivaahtera
 Amelanchier = tuomipihlaja
 Amelanchier spicata = isotuomipihlaja
 Aronia melanocarpa = marja-aronia
 Berberis = happomarjat
 Caragana arborescens = siperianhernepensas
 Caracana arborescens 'Lorbergii' = sulkahernepensas
 Crataegus grayana (Crataegus coccinea) = aitaorpihlaja (runggollista muotoa leikattuna ns. pallopuu)
 Cornus alba = idänkanukka
 Cornus alba = Lännekanukka (Useita lajikkeita mm. 'Sibirica' = korallikanukka, 'Arenteomarginata' = Laikkukirjokanukka, 'Gouchaultii' (Cornus Gouchaultii) = keltakirjokanukka
 Corylus avellana = euroopanpähkinäpensas
 Cotoneaster = tuhkapensaat
 Euonymus europaeus = euroopansorvaripensas
 Lonicera coerulea = sinikuusama
 Lonicera tatarica = rusokuusama
 Potentilla frut. = pensashanhikki
 Philadelphus coronaries = pihajasmike
 Rosa rugosa = kurtulehtiruusu
 Sambucus racemosa = terttuselja
 Spirea = angervot
 Symphoricarpos albus = valkolumimarja
 Syringa x henryi = puistosyreeni
 Syringa josikæa = unkarinsyreeni
 Syringa vulgaris = pihasyreeni
 Taxus cuspidata = japaninmarjakuusi
 Viburnum opulus = koiranheisipensas

Kesäkukat ja perennat

Tyypillisiä kesäkukkalajeja olivat mm. verenpisara - myös rungollinen muoto, verbena, petunia, samettikukka, pelargonia - myös rungollinen muoto, begoniat, daaliat ja lobelia. 1960-luvulla yleistyivät mm. kesäsyressi, salkoruusu ja risiini. Lisäksi saunio, rungollinen muoto ja hopeavillakko/hopealehti. Kevätkukintaan käytettiin narsisseja ja tulppaaneja.

Yleisiä kaksivuotisia lajeja ja perennoja olivat mm. harjaneilikka, tarhaorvokki, pioni, ritarinkannus, hopeahärkki, pikkutalvio, kaukasianmaksaruoho, etelänkevätetikko, nukkapähkämö, tatar, syysleimu, syysshortensia, ryhmäruusu.

ULKORAKENNUKSET JA UUSIEN RAKENNUSTEN SIOITTAMINEN

Uudet rakennukset sijoitetaan ensisijaisesti purettujen rakennusten paikalle. Niiden tulee olla yksinkertaisia ja tarkoituksenmukaisia sekä sopia mittasuhteiltaan, materiaaleiltaan ja värimaailmaltaan alueen muihin rakennuksiin. Rakennukset tulee ensisijaisesti sijoittaa radan suuntaisesti ja alueen raitin varrelle perinteisen tavan mukaisesti.

Talusrakennukset, maakellarit ja kaivot ovat tärkeä osa vanhaa asemamiljöötä, joten ne kannattaa kunnostaa ja säilyttää, samoin puistossa sijaitsevat huvimajat ja kaivon kansirakennelmat. Pihamailla huvimajoja on ollut harvoin, ja nykyaikaiset rakennelmat kuten grillikatokset tai pergolat kannattaa suunnitella hyvin ja liittää pihaan istutuksin. Myös roska-astiat tulisi sijoittaa pihaan mahdollisimman huomaamattomasti mm. aidan tai ulkorakennuksen suojaan.

Ohjeita rakennusten korjaukseen löytyy Rautatierakennusten korjausohjeista nro 2.

Kankaanpään asemalla lisärakennus on sijoitettu onnistuneesti samaan riviin etualan vanhan talusrakennuksen viereen. Kuva teoksesta Paluulippu, 2001.

AIDAT JA AITAAMINEN

Junien nopeuden kasvu, niiden aiempaa hiljaisempi ääni sekä rautatierakennusten siirtyminen muuhun kuin liikenteen käyttöön antavat yhä useammin aiheen aidata rata ja rakennukset. Tarkoituksena on ennen kaikkea henkilövahinkojen torjuminen, kotieläinten suojaaminen liikenteen vaaroilta ja radan ylittämisen estäminen vaarallisissa paikoissa.

Eduspuistossa on perinteisesti käytetty sekä pensasaitaa että muista materiaaleista tehtyjä aitoja suojelemaan istutuksia tai asemarakennuksen päädyssä asuneen asemapäällikön pihaa. Muita asuinpihoja on harvemmin erotettu aidalla muusta puistosta. Sen sijaan asema-alueen taajaman puoleisella laidalla on saattanut olla kuusi- tai orapihlaja-aita.

Jos asemaympäristössä on vanhaa aitaa, kannattaa harkita sen kunnostamista. Vanha, kunnostettu aita sopii usein paremmin ympäristöönsä kuin uusi elementtirakenteinen verkkoaita. Alueen vanhoja aitamalleja kannattaa tutkia valokuvista sekä kirjallisista kuvauksista ja käyttää näitä tietoja apuna uuden aidan valinnassa.

Ratahallintokeskuksen julkaisu Asema-alueiden aidat sisältää ohjeita ja neuvoja, jotka koskevat asema-alueilla tehtäviä aitaustöitä. Julkaisu neuvoo niin rakennuttamisesta vastaavia henkilöitä, kuin uusia omistajia ja vuokralaisia aitojen valitsemisessa ja rakentamisessa. Julkaisua voi tiedustella Ratahallintokeskuksesta (www.rhk.fi).

Ohjeita:

Ennen aidan rakentamista on syytä varmistaa kunnan rakennustarkastajalta, onko asemakaavassa tai rakennusjärjestyksessä määräyksiä aitojen sijoituksesta. Tällöin selviää myös onko aidan rakentamisesta tehtävä toimenpideilmoitus tai haettava toimenpidelupa, ja miten rajanaapureiden kuuleminen on hoidettava.

KOHONNUT MAANPINTA

Kohonnut maanpinta on usein ongelma tontilla. Maan pintaa tulisikin seinän vieressä laskea ja korvata pinta-maa vettä hyvin läpäisevällä kerroksella, esim. soralla.

Maanpinta muotoillaan siten, että vesi valuu joka puolelta pois päin rakennuksista ja edelleen hallitusti sadevesiviemäriin tai kunnostettujen avo-ojien kautta maastoon. Avo-ojat ovat nykyisin monin paikoin vain painanteita, eivätkä johda vesiä pois riittävän tehokkaasti. Vanhat avo-ojat kunnostetaan ja pintavesikourut puhdistetaan säännöllisesti.

Nurmikoilla ja istutusalueilla varsinaista kuivatusta ei useinkaan tarvita, vaan liika vesi ohjataan pois maastoa muotoilemalla. Salaojituksen lisäämistä tulee harkita tarkoin ja usein riittääkin pintavesien alkuperäisen valumissuunnan palauttaminen.

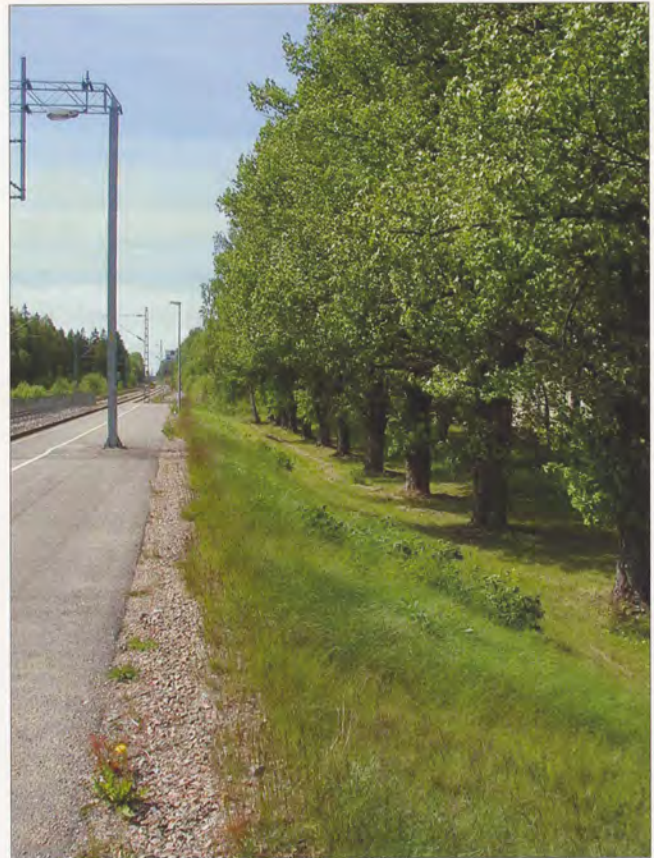
KÄYTÄVÄT JA PINNOITTEET

Puistokäytävät ja piha-alueet olivat hiekkapintaisia, myöhemmin pintamateriaalina on käytetty soraa ja kivituhkaa. Yleisölle tarkoitetut alueet, kuten laiturit sekä asemarakennuksen, makasiinin ja yleisökäymälän edustat päällystettiin kenttäkiveyksillä ja myöhemmin asfaltilla. (Maakerrosten alta voi yhä löytyä vanhaa kenttäkiveystä!) 1950-luvun puistosuunnitelmissa puiston pienet oleskelualueet ja myös pieniä osia käytävistä on päällystetty liuskekivellä.

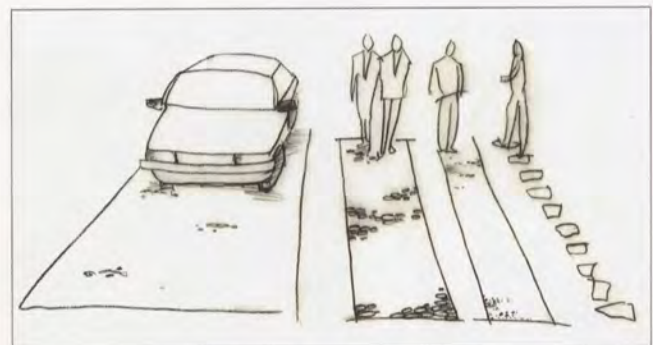
Ulkonäköön vaikuttavat mm. väri, pinnan karkeus ja kuviointi. Kunnossapito-ominaisuuksien on sovittava käyttötarkoitukseen (mm. kulutuksen ja talvikunnossapidon kestävyys, korjattavuus). Pintarakenteet tulee säilyttää luonnollisina ja rakenteissa kannattaa ensisijaisesti suosia aitoja luonnonmateriaaleja. Keinotuotteet, kuten betonikivet luovat vaihtelevuuden sijasta sekavuutta ja yksitotisuutta ja niitä tulisikin välttää. Hiekkakäytävät ja luonnonkivimateriaalit nostavat ympäristön arvoa ja viihtyisyyttä sekä jatkavat perinnettä.

Teräväreunainen sepeli on muotonsa ja yleensä myös värinsä puolesta vieras materiaali historiallisiin ympäristöihin. Myös kivituhkapintaista käytävää tehtäessä tulisi väri valita muistuttamaan paikan luontaisen hiekan/soran väriä. Näin käytävistä saadaan mahdollisimman luontevan näköisiä.

Luonnonkiveyksen parhaita ominaisuuksia ovat kestävyys, pitkäikäisyys ja kauneus. Niitä on myös helppo saataavilla. Kivien asennus tehdään samoilla menetelmillä kuin muutkin kovat pinnoitteet.

Maanpinnan kohoaminen vaikuttaa sekä asemapuiston ulkonäköön (esteettinen haitta) että veden valumissuuntaan. Sen vuoksi esimerkiksi asemalaituria kohotettaessa on syytä pohtia sen vaikutusta laajemmallekin asemapuistossa. Siuntio, RHK/Paula Hurme 2002.

Ajotien sopiva leveys on alle 3 metriä ja kaksi ihmistä kulkee rinnakkain hieman yli metrin levyisellä (120 cm) käytävällä. Yhdelle tarkoitettu käytävä (80 cm) voidaan korvata myös askelkivillä. Piirros Mirkka Niemi 2005.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUTTA

Yleistä

Elfving, Jenny, Puutarhasuunnitelmia pienviljelijöille, Helsinki 1913.

Elfving, Jenny, Kukkaviljely avomaalla. Yksi- ja kaksivuotiset kukat sekä avomaata varten viljeltävät ruukkukasvit, Helsinki 1921.

Elfving, Jenny, Suomalaista puutarhataidetta, Helsinki 1929.

Karlsson, R., Kodin kukkaistartta. Opas monivuotisten, ruohovartisten koristekasvien viljelyssä, käyttäminen ja lisääminen, Porvoo 1924

Karlsson, R., Kesäkukat. Opas kerholaisille ja muillekin, Porvoo 1932.

Kornmann, J.K., Uudenaikaisesta puutarhataiteesta. Puutarha 9, 1909.

Krannila, Anssi, Hyvä Hyötytarha, 1995.

Luostarinen, Katri, Puutarha ja maisema, Porvoo 1951.

Miettinen, Tuovi ja Veijo, Saario, Meeri ja Vainio Hannele, Arkko, Senja, Hämäläinen-Forslund, Pirjo, Koskinen, Veikko, Krannila, Anssi, Hyvä hyötytarha, 1995.

Portti puutarhaan. Historiallisten puistojen inventointiopas. Ranja Hautamäki (toim.). Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 21, Helsinki 2000.

Sinkkilä, Jyrki, Historiallinen puutarha – menneisyyden suojelta-va muistomerkki. Puutarha 1994, extra 95.

Kasvillisuus

Alanko, Pentti - Regårdh, Elina, Suomalainen piha ja puutarha, Jyväskylä 2004.

Alanko, Pentti, Puut ja pensaas, Porvoo 1993.

Alanko, Pentti - Kahila, Pirkko, Ukonhattu ja ahkeraliisa. Perinteiset koriste- ja hyötykasvit, Keuruu 1994.

Alanko, Pentti - Kahila, Pirkko, Palavarakkauk ja särkynytsydän sekä muut perinteiset koristekasvit, Tampere 1992.

Alanko, Pentti, Tammen suuri puutarhakirja 1-2, Helsinki 1998.

Dendrologian seuran puisto-oppaat.

Hämet-Ahti, Leena - Palmén, Annikki - Alanko, Pentti - Tigerstedt, Peter M.A., Suomen puu- ja pensaskasvio, Helsinki 1992.

Hämet-Ahti, Leena, Kasvisto suomalaisissa puutarhoissa, Puutarha 4 B, 1992.

Lindholm, Johanna - Åkersson, Torbjörn, Puutarhan puiden ja pensaiden leikkaaminen, 2002.

Rautatieläisyys

Helminen, Anna, Asemapuistot kulttuuriperintönä. Painamaton käsikirjoitus, [SJ:n hallussa oleva kappale].

Joutsalmi, Sinikka, Asemapuisto. Hortus Fennicus. Suomen puutarhataiteiden viherympäristöliitto ry. Puutarhataiteiden seura ry. Helsinki 2001.

Joutsalmi, Sinikka, Asemapuisto työ- ja asuinympäristönä. Muistomerkki Puusta perinnöksi. Juhlakirja Pekka Kärjelle 16.4.200, Jyväskylä 2000.

Karhu, Niilo, Havaintoja rautatieasemien istutuksista syksyllä 1988. Painamaton käsikirjoitus, [SJ:n hallussa oleva kappale].

Oulun asema-alue. Asemapuiston inventointi. Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo, 28.11.2003. Painamaton moniste. [Oulun kaupungin teknisen viraston tilaama selvitys.]

Paluulippu. Kulttuurihistoriallisesti merkittävien asema-alueiden uusi käyttö. Tampereen teknillinen korkeakoulu, Tampere 2001.

Saarinen, Laura, Rautatie kaupungissa. Rautatiealueet osana Vaasan kaupunkirakenteen kehitystä. Länsi-Suomen ympäristökeskuksen moniste 22/1998.

Valanto, Sirkka, Suomen rautatieasemat vuosina 1857-1920, Museovirasto, rakennushistorian osasto, julkaisu 11, Helsinki 1982.

Veijola-Reipas, Ritva, J.K. Kornmann Valtionrautateiden puutarhurina ja Alavuden asemapuistosuunnitelma. Pro gradu-tutkielma, Helsingin yliopisto, Taiteiden tutkimuksen laitos, Helsinki 2002.

MUSEOVIRASTO
RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
2005

Tämä vihko on tehty ympäristöministeriön tuella.

TEKIJÄT

Maisema-arkkitehti Mirkka Niemi
Tutkija Sinikka Joutsalmi

Työryhmä:
Pirjo Huvila, VR-Yhtymä Oy
Marja-Leena Ikkala, Museovirasto
Irma Lounatuori, Museovirasto
Simo Kariluoma, Ratahallintokeskus

ISBN 952-616-021-2 (koko teos)
ISBN 951-616-125-1 (osa 7)

Rautatierakennusten korjausohjeet
on luettavissa osoitteessa www.nba.fi/fi/rakperjulk#rautatierak
(Puurakennukset, Asemarakennus,
Asemapäällikön talo, Kaksoisvahtitupa,
Yksinkertainen vahtitupa, Väritysohjeet)

Kopioita voi tilata osoitteesta
Sturenkatu 4, 00510 Helsinki
puh. 09-4050 9416

LISÄTIETOJA

Museovirasto, entistämisyksiköt
<http://www.nba.fi/fi/entavustus>

Alueelliset ympäristökeskukset
www.ymparisto.fi

Suomen Rautatiemuseo
Hyvinkäänkatu 9, 05800 Hyvinkää
Puh. 0307 25241
www.rautatie.org

Ratahallintokeskus
PL 185, 00101 Helsinki
Puh: (09) 5840 5111
www.rhk.fi

VR-yhtymä Oy
PL 488, 00101 Helsinki
Puh. 030710
www.vr.fi